M. POIARES MADURO
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2007. október 18. [1]

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmében az Oberlandesgericht Köln (Németország) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [2] (a továbbiakban: késedelmes fizetésekről szóló irányelv) 3. cikke (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának értelmezésével kapcsolatban tett fel kérdést a Bíróságnak.

2. Lényegében azt kérdezik a Bíróságtól, hogy a fent hivatkozott rendelkezés, amely szerint – számos nyelvi változatban, így a német nyelvi változatban is – a hitelező késedelemi kamat követelésére jogosult, amennyiben „nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve, ha az adós nem felel a késedelemért", azt követeli-e meg – ha a teljesítés banki átutalással történik –, hogy a fizetendő összeg a hitelező számláján időben jóváírásra kerüljön, vagy a késedelmi kamat elkerüléséhez vagy megszüntetéséhez elegendő, ha a határidőn belül átutalási megbízást adnak.

3. Már ezen a helyen ki kell fejteni azt, hogy annak ellenére, hogy ez a kérdés meglepő lehet azon nyelvi változatok esetén, [3] amelyek nem mindig utalnak pontosan a lejáratkor esedékes összeg kézhezvételére, mindez azonban nem érinti az ügy központi kérdését, amely a hitelező és az adós közötti kockázat megosztására vonatkozik abban az esetben, ha ez utóbbi nem közvetlenül felelős a késedelmes fizetésért.

I – Az alapeljárás, a jogi háttér és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

4. Az alapeljárás a 01051 Telecom GmbH (a továbbiakban: felperes) és a Deutsche Telekom AG (a továbbiakban: Deutsche Telekom) között van folyamatban a késedelmi kamat fizetése tárgyában. Mindkét társaság a nyilvánosság, valamint a

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – HL L 200., 35. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 226. o.

3 – Lásd például a portugál változatot, amelyben a 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja egyszerűen így szól: „O atraso seja impotável ao devedor".

hálózatüzemeltetők részére nyújt hírközlési szolgáltatásokat. A Deutsche Telekom ezenkívül más hálózatüzemeltetők – így a felperes – részére számlázási szolgáltatásokat is kínál.

5. A két szolgáltatót 1998 óta összekapcsolási szerződés köti össze, amely szerint az ezen szerződés keretében teljesített szolgáltatásokat kölcsönösen kiszámlázzák egymásnak, és ez alapján számolják ki az egymásnak fizetendő összegeket. Ezt a megállapodást többször is módosították. A 2002. június 26-án kelt utolsó változat a késedelmes fizetés kapcsán 17.5. cikkében előírja:

„A késedelem, amennyiben az fizetési felszólítás alapján már létre nem jött, 30 nappal a számla esedékessége és beérkezése után áll be.”

6. Továbbá a felek 2001 folyamán számlázási és inkasszó szerződést kötöttek, amelynek 8. pontja előírja:

„A szerződő fél a naptári hónap 15. vagy utolsó napján leszámlázhatja a Deutsche Telekomnak az általa nyújtott szolgáltatást és a Deutsche Telekom által számlázhatónak elismert szolgáltatások forgalmi adóval növelt nettó összegét. A számla összege számlán megadott bankszámlán való jóváírásának vagy elszámolásának a számla kézhezvétele után legkésőbb 30 nappal meg kell történnie.”

7. A felperes társaság által képviselt álláspont szerint a számlázási és inkasszó szerződés fent hivatkozott rendelkezését úgy kell alkalmazni az összekapcsolási szerződés keretében, hogy a késedelmes fizetés elkerülése és megszüntetése, valamint a késedelmi kamatokkal kapcsolatos kötelezettség létrejötte számos feltétel mellett attól függ, hogy a számlázott összeg mikor érkezett, vagy mikor került jóváírásra a számlán. Továbbá úgy véli, hogy jogában áll a beszámítás után fennmaradó összeg tekintetében a Deutsche Telekomtól késedelmi kamat megfizetését követelni, amennyiben a számla kézhezvételét követő harmincadik napon a fizetendő összeget még nem írták jóvá teljes egészében a számláján.

8. Ezzel szemben az alperes azt az álláspontot képviseli, hogy ez az állítólagos megállapodás nem teljesült. Az alperes előterjeszti, hogy már megfizette az összekapcsolási szerződés alapján fizetendő összeget, mivel a bankjának időben adott átutalási megbízást, amelyet az meg is kapott.

9. Az elsőfokú bíróság és a fellebbviteli bíróság egyetértenek abban, hogy a számlázási és inkasszó szerződésnek az összekapcsolási szerződésre történő alkalmazása

kizárt. Ilyen feltételek mellett, mivel nincs pontos rendelkezés az összekapcsolási szerződésben arról az időpontról, amelytől kezdve késedelmi kamatokat kell fizetni átutalással való fizetés esetén, a nemzeti jogot kell alkalmazni.

10. A német polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch – a továbbiakban: BGB) 269. §-a így rendelkezik:

„(1) Amennyiben a szolgáltatás helye nincs meghatározva, és az a körülményekből, különösen a kötelmi jogviszony természetéből nem tűnik ki, a szolgáltatás teljesítésének azon a helyen kell történnie, ahol a kötelmi jogviszony keletkezésének időpontjában az adós lakhelye volt.

(2) Amennyiben a kötelmi jogviszony az adós kereskedelmi vagy ipari tevékenységének gyakorlása keretében keletkezett, és amennyiben az utóbbi kereskedelmi vagy ipari létesítménye az adós lakóhelyétől eltérő helyen volt, a lakóhely helyett e létesítmény helyét kell alkalmazni.

(3) Önmagában abból a tényből, hogy az adós vállalta a szállítási költségeket, nem lehet arra következtetni, hogy a rendeltetési helyen kell a szolgáltatást teljesíteni.”

11. A BGB 270. §-a az alábbiak szerint került megszövegezésre:

„(1) Kétség esetén az adósnak a saját költségén és a saját kockázatára kell eljuttatnia a pénzt a hitelező lakóhelyére.

(2) Amennyiben a követelés a hitelező kereskedelmi és ipari tevékenysége keretében keletkezett, és amennyiben az utóbbi kereskedelmi vagy ipari létesítménye a lakóhelyétől eltérő helyen van, a lakóhely helyett e létesítmény helyét kell alkalmazni.

(3) Amennyiben a hitelező lakóhelyének vagy a kereskedelmi vagy ipari létesítménye helyének a kötelmi jogviszony létrejöttét követő megváltozása miatt az átadás költségei vagy kockázata megnövekszik, a hitelező köteles viselni az első esetben a többletköltségeket, a második esetben a kockázatokat.

(4) A szolgáltatás teljesítésének helyére vonatkozó előírások érintetlenek maradnak.”

12. Ezen előírások alapján – amelyekből kitűnik a nemzeti ítélkezési gyakorlat és

jogirodalom által elfogadott felfogás – átutalásos teljesítés esetén, ahogyan a jelen esetben is, a szolgáltatást időben teljesítettnek kell tekinteni, amennyiben i. az átutalási megbízás a fizetési határidő előtt eljut az adós pénzintézetéhez, ii. a számlán rendelkezésre áll a fedezet vagy megfelelő mértékű hitelkeret, és iii. a pénzintézet elfogadja az átutalási megbízást. A fizetés teljesítéséhez tehát nem szükséges, hogy az összeg ténylegesen jóváírásra kerüljön a hitelező számláján.

13. Végezetül a 2000/35 irányelv átültetése céljából módosított változatában a BGB 286. §-a előírja:

„(1) Ha az adós a hitelezőnek a fizetési határidőt követő felszólítása ellenére nem teljesíti kötelezettségét, akkor e felszólításra tekintettel késedelembe esik. A felszólítással egyenértékű a szolgáltatás teljesítésének érdekében történő keresetindítás vagy a fizetési meghagyás kézbesítése.

(2) Felszólításra nincs szükség, amennyiben:

i. a szolgáltatás teljesítésének napját naptári napban határozták meg,

ii. a szolgáltatás teljesítését valamely meghatározott eseménynek kell megelőznie, és a szolgáltatás teljesítésére megfelelő időt írtak elő oly módon, hogy az az esemény bekövetkezésétől a naptár alapján kiszámítható,

iii. az adós kötelezettségének teljesítését komolyan és véglegesen megtagadja,

iv. különleges okokból és mindkét fél érdekeinek mérlegelése alapján indokolt a késedelem azonnali beállása.

(3) A követelés adósa késedelembe esik, ha a számla vagy az azzal egyenértékű fizetési felszólítás fizetési határidejétől számított harminc napon belül nem teljesít; ez csak abban az esetben vonatkozik a fogyasztónak minősülő adósra, ha a számla vagy a fizetési felszólítás kifejezetten utal erre a következményre. Ha bizonytalan a számla vagy a fizetési felszólítás kézhezvételének időpontja, az adós, amennyiben nem minősül fogyasztónak, legkésőbb az ellenszolgáltatás fizetési határidejét vagy kézhezvételét követő harmincadik naptól késedelembe esik.

(4) Az adós nem esik késedelembe, amíg a szolgáltatás olyan okból marad el, amelyért nem felelős.”

14. Az így átültetett, késedelmes fizetésről szóló 2000/35 irányelv a 3. cikkében előírja:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy:

a) a d) pontnak megfelelő kamat a szerződésben meghatározott fizetési határnap vagy határidő lejáratát követő naptól esedékessé váljon;

b) amennyiben a szerződés nem rögzíti a fizetés határnapját vagy a fizetési határidőt, a kamatfizetési kötelezettség automatikusan, külön fizetési felszólítás nélkül lépjen érvénybe:

i. a számla vagy az azzal egyenértékű fizetési felhívás adós általi kézhezvételét követő 30 nappal; vagy

ii. amennyiben nem állapítható meg egyértelműen a számla vagy az azzal egyenértékű fizetési felhívás kézhezvételének időpontja, 30 nappal az áruk vagy szolgáltatások átvételét követően; vagy

iii. amennyiben az adós az áruk vagy szolgáltatások átvételét megelőzően kapja kézhez a számlát vagy az azzal egyenértékű fizetési felhívást, 30 nappal az áruk vagy szolgáltatások átvételét követően; vagy

iv. amennyiben jogszabály vagy szerződés írja elő, hogy az áruk vagy a szolgáltatások szerződésszerű teljesítését, illetve teljesítését átvételi vagy ellenőrző eljárással kell megállapítani, és az adós a számlát vagy az azzal egyenértékű fizetési felhívást a fenti eljárás napján vagy azt megelőzően kapja kézhez, 30 nappal ez utóbbi napot követően;

c) a hitelező késedelmi kamatra jogosult, amennyiben:

i. teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit; és

ii. nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve, ha az adós nem felel a késedelemért;

azt bizonyítja, hogy a késedelmes fizetést nem lehet az esedékességkor a hitelező által „megkapottnak” tekinteni, amennyiben az adós minden szükséges lépést megtett azért, hogy a fizetendő összeget megfelelő időben megkapják.

[…]”

15. A Landgericht Bonn részben helyt adott a 01051 Telecom társaság keresetének, mivel úgy ítélte meg, hogy a 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja – amelynek értelmében a hitelező fizetési késedelem esetén akkor jogosult kamatot igényelni, ha a számlázott összeget nem *kapta meg* időben – a fizetendő összeg késedelmes kézhezvételét olyan értelemben veszi figyelembe, hogy az még akkor is késedelmi kamatokat von maga után, ha a fizetési megbízás határidőn belül teljesült.

16. Másodfokon az Oberlandesgericht Köln – miután kiemelte, hogy hivatkozni lehet a 2000/35 irányelvre annak érdekében, hogy ebben a vonatkozásban pótolják az összekapcsolási szerződés hiányosságait – úgy vélte, hogy az irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja is megfelel a német jogban uralkodó értelmezésnek, amely szerint átutalással történő fizetés esetén az átutalási megbízás késedelmes teljesítése, és nem pedig az összeg késedelmes kézhezvétele a meghatározó. A fent említett cikk, annak kifejtésével, hogy késedelmi kamat akkor jár, ha az adós „nem felelős a késedelemért”, a kérdést előterjesztő bíróság szerint

17. A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal elismeri, hogy nem egyértelmű a kérdéses rendelkezés értelmezése. Különösen az ezen irányelv német, francia és angol változatában az „erhalten”, „received” és „reçu” kifejezések használata jelezheti azt, hogy a 2000/35 irányelv értelmében vett késedelmes fizetés elkerülése érdekében az összegnek *meg kell érkeznie* a hitelezőhöz az alkalmazandó határidő letelte előtt.

18. E körülmények között az Oberlandesgericht Köln az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Összhangban van-e a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és a tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontjával az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében az adós késedelmének elkerülése vagy a már késedelemben lévő adós késedelmének megszüntetése céljából banki átutalással teljesített fizetés időpontja nem az összeg hitelező bankszámláján történt jóváírásának, hanem az adós által – elegendő

számlafedezet vagy megfelelő hitelkeret esetén – a banknak adott és a bank által elfogadott átutalási megbízásnak az időpontja?”

II – A jogi elemzés

19. Az érdemi elemzés előtt meg kell vizsgálni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságát.

A – *Az elfogadhatóságról*

20. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés relevanciája – még ha nem is vita tárgya a felek észrevételeiben – mélyebb elemzést érdemel.

21. Mivel magánszemélyek közötti jogvitáról van szó, figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint egy irányelv önmagában az ilyen felek viszonylatában nem teremthet jogokat és kötelezettségeket. [4] A QDQ Media ügyben hozott ítéletben [5] a Bíróságnak alkalma volt arra, hogy emlékeztessen erre az elvre egy olyan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés kapcsán, amely szintén a 2000/35 irányelv értelmezésére vonatkozott.

22. Mindazonáltal a közösségi joggal összhangban álló értelmezés elve és az EK 10. cikkben megfogalmazott jóhiszemű együttműködési kötelezettség alapján a Bíróság folyamatosan emlékeztet arra, hogy a nemzeti jog értelmezéséért felelős nemzeti bíróság az értelmezést amennyire csak lehetséges az irányelv szövegének és céljának fényében köteles elvégezni annak érdekében, hogy az irányelv által elérni kívánt eredmény megvalósuljon. [6]

23. Ezt a kötelezettséget nem kérdőjelezi meg az a körülmény, hogy a 2000/35 irányelv átültetésére előírt határidő a tényállás megvalósulása idején még nem járt le.

4 – Lásd például a 152/84. sz. Marshall-ügyben 1986. február 26-án hozott ítéletet (EBHT 1986., 723. o.); a C-106/89. sz. Marleasing-ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletet (EBHT 1990., I-4135. o.) és a C-397/01–C-403/01. sz., Pfeiffer és társai egyesített ügyekben 2004. október 5-én hozott ítéletet (EBHT 2004., I-8835. o.).

5 – C-235/03. sz. ügyben 2005. március 10-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-1937. o.).

6 – A 14/83. sz., von Colson és Kamann ügyben 1984. április 10-én hozott ítélet (EBHT 1984., 1891. o.) 26. pontja; a fent hivatkozott Marleasing-ügyben hozott ítélet 8. pontja; a fent hivatkozott Pfeiffer és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 113. pontja és a C-212/04. sz., Adeneler és társai ügyben 2006. július 4-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-6057. o.) 108. pontja.

24. Az Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítélet [7] óta ugyanis a Bíróság az EK 10. cikk második bekezdése és az EK 249. cikk alapján úgy ítéli meg, hogy az átültetésre előírt határidő alatt a címzett tagállamnak tartózkodnia kell az olyan intézkedések elfogadásától, amelyek jellegüknél fogva komolyan akadályoznák az irányelv által előirányzott eredmény megvalósulását. Ez még inkább így van, ha a Bíróságnak feltett kérdés nem a nemzeti rendelkezés esetleges alkalmazhatóságára vonatkozik, hanem annak értelmezésére, amennyiben ez a rendelkezés az adott nemzeti jogrendben már kétségekre ad okot. Továbbá a Bíróság kifejtette:

„az irányelv hatálybalépésének napjától kezdve a tagállami bíróságok a lehető legteljesebb mértékben kötelesek tartózkodni a belső jog olyan értelmezésétől, amely az irányelv átültetésére előírt határidő leteltét követően jelentősen veszélyeztetheti az említett irányelv által elérni kívánt eredmény megvalósítását” [8].

25. Végezetül az alapügyben a nemzeti jogalkotó a BGB 286. §-ának elfogadásával úgy döntött, hogy a 2000/35 irányelv rendelkezésének átültetését korábban végzi el. Ilyen körülmények mellett a Bíróság úgy véli:

„A belső jog, illetve kifejezetten valamely irányelv végrehajtásához elfogadott szabályozás rendelkezéseinek alkalmazásakor a tagállami bíróság köteles a nemzeti jogot úgy értelmezni, hogy az irányelv eredményének eléréséhez az EK-Szerződés 249. cikke harmadik bekezdésének megfelelően a lehető legteljesebb mértékig figyelembe veszi a szóban forgó irányelv szövegét és célját” [9].

26. Ilyen feltételek mellett a bíróságnak figyelembe kell vennie a nemzeti jogalkotó akaratát, aki gyors átültetést kívánt, így az irányelvvel összhangban kell értelmeznie az átültető rendelkezéseket. [10] A BGB 269. §-a, 270. §-a és 286. §-a különböző értelmezést nyerhetnek, a jogvita megoldása nagymértékben függ attól az értelmezéstől, amelyet a Bíróság az irányelv késedelmes fizetésről szóló, 3. cikke (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának ad, így a Bíróságnak feltett kérdés úgy kell tekinteni, hogy az az ügy szempontjából releváns.

7 – A C-129/96. sz. ügyben 1997. december 18-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-7411. o.) 50. pontja, amelyet azóta megerősített például a C-14/02. sz. ATRAL-ügyben 2003. május 8-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-4431. o.) 58. pontja.

8 – A fent hivatkozott Adeneler és társai ügyben hozott ítélet 123. pontja.

9 – A fent hivatkozott Pfeiffer és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 113. pontja.

10 – A fent hivatkozott Pfeiffer és társai egyesített ügyekben, valamint az Adeneler és társai ügyben hozott ítéletek.

B – *A 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának értelmezéséről*

27. Valójában azt kérik a Bíróságtól, hogy határozza meg, hogy egy kereskedelmi ügylet keretében mely művelettől tekinthető úgy, hogy a banki átutalással történő fizetést helyesen teljesítették, és amely időponttól nincs lehetőség késedelmi kamatok szedésére a 2000/35 irányelv értelmében.

28. A felperes és az Európai Közösségek Bizottsága a 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának szigorú értelmezését támogatja, mivel úgy vélik, hogy ez a rendelkezés annak biztosítását írja elő az adós számára, hogy a hitelező az esedékességkor rendelkezzen a fizetendő összeggel. Más megfogalmazásban csak a pénzösszeg hitelező számláján való tényleges jóváírásának időpontjában szűnhet meg késedelem, illetve ettől az időponttól kerülhető el a késedelmi kamat megfizetése.

29. Igaz, hogy a fent hivatkozott cikk szó szerinti értelmezése – a nyelvi változatok legtöbbjénél – úgy tűnik valóban ezt az álláspontot támogatja, hiszen azt fejti ki, hogy a hitelező akkor jogosult a késedelmi kamatokra, ha „[…] nem *kapta kézhez* időben az esedékes összeget […]”. Az a tény, hogy a közösségi jogalkotó ezt a megfogalmazást választotta, ugyanis arra enged következtetni, hogy a fizetendő összegnek a hitelező számláján jóváírásra kell kerülnie ahhoz, hogy megszűnjön a késedelmi kamat követelésének lehetősége.

30. E feltevés alátámasztására azt is kiemelhetjük, hogy ez a követelmény tökéletesen illeszkedik abba a célba, amely a hitelező tényleges védelmét kívánja biztosítani a fizetési késedelemmel szemben, ahogyan az tisztán kiderül a 2000/35 irányelv (7), (16), (19) és (20) preambulumbekezdéséből, a fent nevezett késedelmek ugyanis „akadályozzák a belső piac megfelelő működését” [11]. A szó szerinti és a teleologikus értelmezés tehát első ránézésre összhangban állnak abban a vonatkozásban, hogy kötelező a fizetendő összeg tényleges megfizetése abban az értelemben, hogy a jóváírt összegnek a kedvezményezett számláján rendelkezésre kell állnia.

31. Ez az értelmezés azonban olyan felelősséget ró az adósra, amelyet annak nem kell viselnie. Ugyanis arra kötelezi az adóst, hogy az pontosan lássa előre az átutalásnak a különböző részt vevő pénzintézetek általi feldolgozásához szükséges időt. Márpedig abból indulunk ki, hogy a megbízást adó felelőssége kiterjed a pénzintézetének felróható fizetési késedelmekre, ez nincs így azokkal a késedelmekkel kapcsolatban, amelyeket a hitelező pénzintézete vagy akár maga a

11 – Lásd például a 2000/35 irányelv (9) és (10) preambulumbekezdését, ahogyan azok már a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó fizetési határidőről szóló, 1995. május 12-i 95/198/EK bizottsági ajánlásban megjelentek (HL L 127., 19. o.).

hitelező személye okoz. Az ilyen értelmezés egyébként ellentétes lenne a határon átnyúló átutalásokról szóló, 1997. január 27-i 97/5/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben [12] elfogadott értelmezéssel, amely szerint a kedvezményezett pénzintézetének felelőssége késedelmes fizetés esetén a hitelezőt és nem az adóst terheli. [13]

32. Mindazonáltal lehet, hogy a megoldás a Bíróság által értelmezendő cikk második részében található, amely szerint az a hitelező jogosult késedelmi kamatra, aki nem kapta meg időben az esedékes összeget, „kivéve, ha az adós nem felel a késedelemért". A tárgyalás során a Bizottság így azt az álláspontot képviselte, amely szerint a 3. cikk (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontját úgy lehet értelmezni, hogy az főszabályként írja elő, hogy átutalás esetén az esedékességkor számlázott összegnek a hitelező számláján történő jóváírása alkalmas arra, hogy elkerülhetővé tegye vagy megszüntesse a késedelmet, kivéve az olyan még meghatározandó körülmények esetét, amikor a késedelmes fizetés felelőssége nem róható fel az adósnak. Az ilyen olvasat mindazonáltal a 3. cikk (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának két része közötti szakadást feltételez, mégpedig a főszabály és azon kivétel között, amely meghatározatlanul hagyja azokat a körülményeket, amelyek esetén az adós nem tehető felelőssé a késedelemért.

33. Számomra úgy tűnik, hogy az ilyen értelmezést két fő okból kell elvetni. Először is a banki ügyletek átláthatóságának és határideinek egyértelmű javulása hiányában [14] jelenleg továbbra is lehetetlen az adós számára annak az időpontnak a biztonságos megállapítása, amelyre a hitelező pénzintézete az összeget ez utóbbi számlájára eljuttatja. Ebből kiindulva pedig olyan követelmény főszabályként történő elismerése, amely minden esetben csupán becslésen alapul, sérti a jogbiztonság elvét. Továbbá azon feltételek szerint, amelyeket az adós felelősségének hiánya meghatározása érdekében fogadtak el, a jelzett megközelítés még inkább jogbizonytalansági forrást jelent mind

12 – HL L 43., 25. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet 2. kötet 305. o.

13 – Lásd különösen a 97/5 irányelv 6. cikkének (2) és (3) bekezdését, valamint 7. cikkének (3) bekezdését.

14 – Ezzel kapcsolatban a Bizottságnak az Európai Parlament és a Tanács számára a 97/5 irányelv végrehajtásáról szóló COM/2002/663 végleges jelentésére hivatkozhatunk. A jelentés arról számol be, hogy az utalások közel 90%-a érkezett meg a megjelölt időben, 8%-a pedig a bejelentett időpontot követő három napon belül (3.7.2.1. pont). Egyebekben megállapították, hogy ezek az átutalások átlagosan 2,97 napot vettek igénybe; 95,4%-a hat munkanapon belül érkezett meg a 97/5 irányelvben egyéb előírás hiányában meghatározott határidőn belül (3.8.2. pont). Lásd még a fizetési szolgáltatásokról szóló irányelvtervezetet (COM(2005) 603 végleges) különösen az irányelv 26., 28. és 60. cikkét, amelyek pontos tájékoztatási kötelezettséget írnak elő a pénzforgalmi szolgáltatóknak a kedvezményezettek vonatkozásában, különösen „a nyújtandó pénzforgalmi szolgáltatás maximális végrehajtási ideje" esetében (a 26. cikk (1) bekezdése a) pontjának ii. alpontja). A tervezet arra törekszik továbbá, hogy a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatóját kötelezzék arra, hogy a kedvezményezett fizetési számláján jóváírja a fizetési megbízásban meghatározott összeget legkésőbb az elfogadás időpontjától számított első munkanap végéig (60. cikk).

az adós, mind a hitelező számára. Ha ugyanis az adós nem képes meghatározni azt az időpontot, amelytől kezdve szabadul a kötelemből, a hitelező is kénytelen olyan kockázatot vállalni, amelyet nem képes ellenőrizni, amennyiben a fizetési késedelem az adós pénzintézetének róható fel.

34. Másodszor az elképzelt értelmezés a tagállamok mérlegelésére bízná azon feltételek meghatározását, amelyek esetén az adós nem felelős a késedelmes fizetésért. Jóllehet a kivételeket szigorúan kell értelmezni, ez olyan eltérések ismételt bevezetését tenné lehetővé a tagállamok között, amelyek közvetlenül ellentétben állnak a 2000/35 irányelv által előírt harmonizációs céllal és általában a közös piac megfelelő működésével. Ahogyan azt a (10) preambulumbekezdés kimondja: „a belföldi és határon túli műveletekre vonatkozó szabályok lényeges eltérése a verseny torzulásához vezetne". Ez volna a helyzet, ha a felelősség alóli mentesülésről a nemzeti jogok alapján kellene dönteni, amelyeknek e tárgyra vonatkozó szabályozásai különbözőek.

35. Ezenfelül, bár az irányelv szabályszerűen utal a nemzeti jogokra és jóllehet minimális követelmények előírására korlátozódik a fizetési késedelem elleni küzdelemmel kapcsolatban, a 3. cikk (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontjában semmilyen ehhez hasonló utalás nem szerepel. A közösségi jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből az következik, hogy a felelősség a késedelmes fizetés terén a közösségi jog olyan önálló fogalma, amelyet egységesen kell értelmezni. [15]

36. Végezetül emlékeztetni kell arra, hogy az irányelvet az EK 95. cikk alapján fogadták el. Ebből eredően az általa elérni kívánt legfőbb cél a tagállamok jogszabályainak közelítése. Ennek érdekében az irányelv arra irányul, hogy megszüntesse a belső piac megfelelő működésének azon akadályait, amelyek különösen a nemzeti jogrendszerek közötti eltérésekből származnak. Márpedig a 3. cikk (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának olyan értelmezése, amely a tagállamokra hagyná „az esedékes összeg időben történő kézhez vétele" fogalmának meghatározását, tehát azt az esetet, amikor az adós felelőssége kizárt késedelmes fizetés esetén – ahogyan azt már hangsúlyoztuk – éppen a nemzeti szabályozások közötti, a közösségi jogalkotó által megszüntetni kívánt eltérések ismételt bevezetésével volna egyenértékű.

37. Hasonlóképpen nem felelne meg az irányelv céljainak, ha úgy ítélnénk meg, hogy a pénzintézet által elfogadott átutalási megbízás kizárólagos átadása mentesíti az adóst a kötelezettség alól. Ez az értelmezés megakadályozná az irányelv

15 – Lásd különösen a C-287/98. sz. Linster-ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-6917. o.) 43. pontját; a C-40/01. sz. Ansul-ügyben 2003. március 11-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-2439. o.) 26. pontját és a C-246/05. sz. Armin Häupl-ügyben 2007. június 14-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-4673. o.) 43. pontját.

hatékony érvényesülését. Ez utóbbi célja, hogy megtiltsa „a szerződéskötési szabadsággal való visszaélést a hitelező hátrányára” [16]. Erre a visszaélésre jellemző például az, hogy „az adós további likviditásának biztosítását szolgálja a hitelező költségére” [17]. Márpedig annak feltételezése, hogy önmagában a késedelmes átutalási megbízás és nem az esedékes összeg késedelmes kézhezvétele okozza a késedelmi kamatra való jogosultságot, egyenértékű volna annak engedélyezésével, hogy az adós csak az esedékesség utolsó napján adjon átutalási megbízást, azt feltételezve, hogy ilyen rövid időn belül megkapja a pénzintézet beleegyezését. Ez az opportunista magatartás pontosan arra a szerződéses szabadsággal való visszaélésre emlékeztet, amelyre az irányelv irányul azzal kapcsolatban, hogy az adós számára lehetővé tenné, hogy azon időtartam alatt, amely megelőzi az esedékesség utolsó napján adott átutalási megbízást, likviditással rendelkezzen a hitelező hátrányára, jóllehet a pénzösszeget már ezen a napon kézhez kellett volna „venni” az irányelv szövege szerint. [18] Tévesnek tűnik a német kormánynak az az érve, amely szerint nem ellentétes az irányelv céljaival, ha az átutalási megbízást a fizetéssel egyenértékűnek tekintik. Az e szöveg által elérni kívánt cél nem az, hogy az adós személyét hozza kedvezményes helyzetbe azzal, hogy egészen az esedékesség utolsó napjáig likviditást biztosít számára, hanem az, hogy biztosítsa a hitelező számára, hogy az megkapja az esedékes összeget a fizetési határidőn belül.

38. Egyébként a 3. cikk (1) bekezdése c) pontja ii. alpontjának ez az olvasata a hitelezőt jogilag bizonytalan helyzetbe hozza a késedelmi kamat igénylésének időpontja kapcsán. Ez utóbbi ugyan automatikusan jár, amennyiben az átutalási megbízás késedelmes, ehhez azonban az is szükséges, hogy a hitelező megismerhesse azt az időpontot, amikor a fizető fél pénzintézetéhez a megbízást továbbították. Ahhoz, hogy ezeket az információkat megszerezze, a hitelező feladata tehát, hogy megtegye a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy megszerezze annak a szerződésnek egy másolatát, amely alapján az átutalási megbízás elfogadása megtörtént azért, hogy ellenőrizhesse a fizetés pontos időpontját. Azon a körülményen kívül, hogy ez az eljárás némileg gyengíti a késedelmi kamatok igénylésének automatikus jellegét, nehéz lenne tagadni, hogy ez további nyilvántartási terhet ró a hitelezőre – vagy az adósra, ha abban állapodnak meg, hogy ő szerzi be ezt az információt – miközben a 2000/35 irányelv kifejezett célja, hogy elkerülje ezeket a további nyilvántartási és pénzügyi terheket. [19]

39. Tehát azt javaslom a Bíróságnak, hogy olyan átmeneti megoldáshoz forduljon, amely alkalmas arra, hogy a kockázatok méltányos megosztását biztosítsa.

40. Azon viszonylagos állandóság miatt, amellyel a „kézhezvétel” kifejezést az irányelv legtöbb nyelvi változata használja, továbbá

16 – A 2000/35 irányelv (19) preambulumbekezdése.

17 – Ugyanott.

18 – Szintén ebben az értelemben Mengozzi, P., *I ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali: L'interpretazione delle norme nazionali di attuazione delle direttive comunitarie*, Padova, CEDAM, 2007., 15. o.

19 – A 2000/35 irányelv (7) preambulumbekezdése.

az irányelv céljának fényében is nehéz lenne nem úgy értelmezni az előírt kötelezettséget, hogy az magában foglalja azt, hogy az összeg elhagyja az adós számláját, hogy a hitelezőhöz kerüljön. Mivel azonban a Bíróság elfogadja – a határon átnyúló átutalásokról szóló irányelvvel és a nemzetközi magánjogban elfogadott gyakorlattal összhangban –, hogy az adós nem tehető felelőssé azokért a szerződéses kapcsolatokért, amelyek a hitelező és a pénzintézete között állnak fenn, igazoltnak látszik az a vélekedés, hogy ez a kötelezettség annyiban teljesített, amennyiben az összeg megérkezik a kedvezményezett pénzintézetéhez, anélkül hogy az szükségszerűen jóváírásra kerülne ez utóbbi bankszámláján.

41. Az irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontja ii. pontjának második része tehát ezt az értelmezést támasztja alá, amennyiben előírja, hogy a fizetendő összeg esedékességkor való kézhezvételének hiánya nem jelent jogosultságot a késedelmi kamatokra, amennyiben az adós nem felelős a határidő be nem tartásáért. Ugyanis jóllehet az adós a pénzintézetével fennálló szerződéses kapcsolata keretében pontosan és hitelesen meg tudja állapítani azt az időpontot, amikor az összeg a kedvezményezett pénzintézetéhez kerül, azt azonban nem képes megállapítani, hogy a hitelező pénzintézetében az összeg mikor kerül jóváírásra ez utóbbi számláján.

42. A 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontja ii. alpontja első részének ilyen értelmezése a rendelkezés második részének fényében lehetővé teszi a hitelező és az adós közötti kapcsolatokban a viszonylagos jogbiztonság biztosítását, mivel az adós a saját pénzintézetével kötött szerződés alapján teljesen bizonyos arról az időpontról, amikor a kötelezettségét teljesítette, és a hitelező hasonló biztosítékkal rendelkezik saját pénzintézeténél az esedékes összeg számláján való kézhezvételével kapcsolatban, anélkül hogy a pénzintézetekkel fennálló kapcsolatuk megzavarná a két fél között létrejött alapvető szerződéses kapcsolatot. Úgy tűnik számomra, hogy a javasolt értelmezés olyan szempont alapján biztosítja a kockázatok méltányos megosztását, amely tekintettel van arra, hogy melyik szerződő fél van leginkább abban a helyzetben, hogy előre lássa és ellenőrzés alatt tartsa a kockázat kialakulását.

III – Végkövetkeztetések

43. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy az Oberlandesgericht Köln előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésére a következőképpen válaszoljon:

„A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és a tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja magában foglalja, hogy a banki átutalással teljesített fizetés esetén a késedelmi kamat alkalmazásának elkerülése vagy megszüntetése érdekében az esedékes összegnek a fizetési határidőre meg kell érkeznie a hitelező pénzintézetéhez.”